

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Masa rotundă „Implementarea Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzului sexual: provocări și bune practici”

20 - 21 februarie 2018

Sesiunea I – Coordonarea implementării Convenției Lanzarote în Republica Moldova

Principalele concluzii:

- Cadrul actual de politici publice reflectă segmentar și incomplet prevederile Convenției asumate și de R. Moldova;
- Colectarea de date despre abuz și exploatarea sexuală a copiilor rămâne o provocare, mai ales date dezagregate (în special, abuz și exploatare sexuală, săvârșite în cercul de încredere, abuz și exploatare sexuală săvârșite cu utilizarea TIC);
- Colaborarea intersectorială în asistența cazurilor de abuz și exploatare sexuală se realizează defectuos, în special pe domeniile justiției și cel social;
- Platformele actuale de coordonare în domeniul protecției copilului (de exemplu Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului) abordează la general și de la caz la caz problematica abuzului și exploatării sexuale a copilului.

Principalele recomandări:

- Coordonarea pro-activă, în cadrul platformelor existente, a intervențiilor autorităților publice și a OSC (ONG-uri, grupuri de inițiativă, biserici, etc.) relative implementării eficiente și efective a prevederilor Convenției de la Lanzarote;
- Elaborarea participativă a indicatorilor și procedurilor de monitorizare a implementării Convenției de la Lanzarote, planificarea și organizarea exercițiului de raportare participativă către Comitetul de la Lanzarote;
- Revizuirea planurilor de pregătire profesională a specialiștilor din domeniile social și juridic asupra colaborării intersectoriale în asistența cazurilor de abuz și exploatare sexuală, în scopul îmbunătățirii calității instruirii din perspectiva cunoștințelor, atitudinilor și practicilor noilor specialiști.

Sesiunea II – Prevenirea abuzului sexual și exploatării sexuale a copilului și consolidarea capacităților profesioniștilor în contact cu copiii

Principalele concluzii:

- Copiii au cunoștințe insuficiente și abilități puține privind utilizarea în siguranță a internetului, dar și informații puține privind instrumentele de raportare și protecție față de riscul exploatării sexuale online;
- Părinții nu dispun de competențe necesare în domeniul digital;
- Programele de pregătire a specialiștilor din toate domeniile, în special social și educație, nu asigură viitorilor specialiști acumularea de cunoștințe și abilități suficiente care să le permită să lucreze cu copiii victime ale abuzului și exploatării sexuale; Deficiențe serioase sunt înregistrate în domeniul pregătirii specialiștilor asupra „securității digitale”;
- Curriculele școlare existente abordează foarte general sau selectiv subiecte de interes în raport cu angajamentele asumate: educația despre sexualitate, despre riscurile de abuz și exploatare sexuală, în special riscurile unor comportamente online și a utilizării TIC;
- Puținele activități de prevenire a abuzului și exploatării sexuale față de copii necesită o mai bună coordonare, iar impactul acestora trebuie monitorizat și evaluat, precum și integrat sistematic în Rapoartele de țară alături de celelalte măsuri întreprinse;
- Implicarea copiilor în ciclurile de politici publice ce vizează abuzul sau exploatarea sexuală este încă la o etapă incipientă și necesită eforturi suplimentare, în special din partea Statului, pentru a facilita participarea copiilor într-un mod asumat, profesionist și securizat;
- Mediatizarea mesajelor campaniilor sociale realizate de către OSC se realizează cu dificultăți, de cele mai multe ori fiind impusă achitarea unor taxe pentru plasarea în media;

Principalele recomandări:

- Campaniile de prevenire a abuzului și exploatării sexuale necesită a fi completate cu acțiuni specifice, pe domenii mai înguste, cum ar fi abuzurile săvârșite în „cercul de încredere” a copilului;
- Pregătirea continuă a profesioniștilor despre abuzul și exploatarea sexuală necesită o abordare interdisciplinară, precum și targetare în funcție de competențele fiecărui profesionist în parte, în termeni de cunoștințe, atitudini și practici;

- Programele de formare inițială (de bază) trebuie să ofere viitorilor specialiști (mai ales din domeniile educației, protecției sociale, psihologiei, dreptului) tot setul de cunoștințe și abilități pentru a oferi asistență corespunzătoare unui copil victimă a abuzului;
- Formarea unei percepții corecte necesită investiții în cercetarea științifică în domeniul acoperit de Convenția de la Lanzarote, mai ales în cazul copiilor care au săvârșit fapte de abuz sexual asupra altor copii. La fel, necesită a fi studiate și particularitățile psihologice ale copiilor victime și copiilor martori ai acestor tipuri de infracțiuni;
- Facilitarea mediatizării mesajelor de sensibilizare elaborate de OSC și coordonarea încadrării acestora în campanii mai largi;
- Coordonarea intersectorială proactivă a eforturilor de prevenire a abuzului și exploatării sexuale față de copiii între toți actorii (de la toate nivelele de administrare publică și OSC);
- Educarea continuă a publicului larg cu privire la fenomen și informarea pro-activă despre acțiunile statului și partenerilor, întreprinse în acest domeniu;
- Revizuirea programelor școlare existente în scopul includerii subiectelor despre sexualitate, riscuri de abuz și exploatare sexuală, aspecte ce țin de educația digitală și adaptarea acestora la vârsta copiilor;
- Informarea, sensibilizarea și educarea continuă a părinților despre riscurile navigării online, unele riscuri de comportament pe Internet și modul cum își pot proteja copiii de eventuale abuzuri online, dar și de alte aspecte legate de abuzul și exploatarea sexuală.

Sesiunea III – Criminalizarea și urmărirea penală a infracțiunilor recunoscute de Convenția de la Lanzarote în Republica Moldova

Principalele constatări

Cu privire la aspectele procedurale:

- Lipsesc servicii specializate de asistență a copiilor victime (mai ales în cazul copiilor care trebuie separați de familie, dacă abuzatorul face parte din familia acestuia);
- Este încă destul de vagă procedura de implicare a intervievatorilor în audierea minorilor în condiții speciale și activitatea acestora;
- Audierea minorilor cu vârstă de peste 14 ani se realizează, de obicei, în condiții generale, fără utilizarea spațiilor special amenajate în acest sens;

- Victimele deseori refuză cooperarea cu organul de drept ceea ce împiedică realizarea eficientă a actului de justiție;
- Lipsesc mecanismele de monitorizare a conținutului pornografic pe internet;
- Lichidarea Agenției pentru Protecția Moralității (singura instituție competentă să evalueze dacă materialele includ sau nu pornografie infantilă) creează dificultăți, din cauza că nu au fost transferate niciunei alte instituții competențele acesteia;
- Dependența de agresori a copiilor victime deseori este motiv de refuz pentru declarații împotriva agresorilor;
- Reprezentantul legal al copilului acționează, de multe ori, în detrimentul copilului, mai ales în cazurile de abuz sexual săvârșit de către soțul/ concubinul mamei;
- Camerele de audiere existente, în majoritatea cazurilor, nu corespund standardelor internaționale și nu asigură condiții optime pentru desfășurarea audierii minorului în condiții speciale.

Cu privire la cadrul legal:

- Accesarea cu bună știință a pornografiei infantile nu este incriminată;
- Investigarea infracțiunii de pornografie infantilă se realizează ineficient; fiind o infracțiune ușoară, legiuitorul nu presupune aplicarea măsurilor speciale de investigație;
- Lipsesc o bază juridică cu privire la sistarea accesului la pagini web;
- Este înregistrată o concurență între prevederile art. 175 și art. 175/1 CP RM, care devine mai pronunțată în special atunci când este vorba despre discuții în mediul online. Astfel devine problematică probarea acțiunilor de planificare, materializare a intenției de a se întâlni cu copilul în realitate. Ca urmare, este mult mai ușoară calificarea acestor acțiuni în temeiul art. 175 CP RM.

Cu privire la practica judiciară:

- Audierea minorului în condițiile art. 110/1 CPP RM are ca rezultat limitarea considerabilă a numărului de audieri repetate în cadrul ședințelor de judecată;
- Instanțele practică specializarea judecătorilor (la recomandarea CSM, anual sunt aleși judecătorii care urmează a se specializa în examinarea cauzelor cu minori, care ulterior participă la instruirii specializate);

Principalele recomandări:

- Sunt necesare eforturi suplimentare de îmbunătățire a colaborării dintre sectoarele social și juridic;
- Aprobarea Proiectului de lege nr. 61 din 2016
- Activitatea interviuatorilor se cere a fi reglementată;
- Sunt necesare standarde minime de calitate pentru spațiile special amenajate pentru desfășurarea audierilor copiilor victime și martori și este nevoie de o evaluare a spațiilor existente în scopul adaptării lor la standardele minime;
- Alocarea finanțelor necesare în buget pentru instruirea specialiștilor, mai ales în domeniul investigării infracțiunilor ce constituie abuz și exploatare sexuală, săvârșirea cărora a fost facilitată de utilizarea TIC;
- Revizuirea prevederilor art. 175/1 CP RM în scopul aplicării acestora sau excluderea normei din cadrul Codului Penal
- Adoptarea unei noi hotărâri explicative a Plenului CSJ cu privire la infracțiunile privind viața sexuală, pornografie infantilă și recurgere la prostituția infantilă;
- Reforma sistemului de justiție trebuie să țină cont și de necesitatea și standardele plasării spațiilor de interviuare în condiții speciale a minorilor.

Sesiunea IV. Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzului sexual facilitat de tehnologiile informaționale și ale comunicațiilor

Principalele concluzii:

- Sectorul privat în R. Moldova vine cu unele inițiative de filtrare a conținutului dăunător pentru copii și implicarea în educația digitală a copiilor și părinților despre riscurile online, deși rolul acestuia rămâne limitat;
- Lipsesc rezultatele majore în implementarea Planului Național de Acțiuni privind promovarea siguranței copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020;
- Procesul de revizuire a curriculei școlare la informatică țintește diminuarea vârstei de la care copiii încep a învăța această materie în școală, însă această disciplină nu conține subiecte despre riscurile online și nu răspunde scopului de a crește reziliența la abuz sexual online;
- Pentru prima dată, în anul 2018 urmează a fi desfășurat un curs de formare continuă privind Metodele și tacticile de investigare cu utilizarea TIC;
- Sectorul privat TIC s-ar putea implica fie prin ștergerea informației și blocarea site-urilor cu conținut de pornografie infantilă, fie prin crearea sau punerea la dispoziție

a unor servicii de filtrare a conținutului; Blocarea conținutului pornografic este o sarcină complicată de realizat și necesită și o colaborare fie cu ONG-urile, fie cu organele de drept, care ar pune la dispoziție și o listă a site-urilor pasibile de blocare.

Principalele recomandări:

- Implementarea PNA privind promovarea siguranței copiilor și adolescenților pe Internet;
- Instruirea continuă a procurorilor și judecătorilor cu privire la investigarea și judecarea cauzelor de abuz și exploatare sexuală facilitate prin utilizarea TIC;
- Odată cu includerea orelor de „educație digitală” a copiilor din clasa I, trebuie instruite și cadrele didactice și trebuie elaborate repere metodologice care le-ar facilita activitatea;
- Mediatizarea activităților tematice despre siguranța online desfășurate de către sectorul privat.